

OSMANLI'DA ETNİK KİMLİK MÜCADELESİNİN KURBANLARI

Aydınlık Gazetesi, 28 Mayıs 2013

Yıldırım Koç

Emperyalist güçler Osmanlı devletini parçalamada halkın çok etnisiteli yapısını kullandı. Emperyalistler tarafından kullanılmayı kabul eden Ermeni ve Rumlar büyük acılar çekti.

Namık Kemal ve Mithat Paşa gibi aydınların "Osmanlı" kimliğini öne çıkarma çabalarına karşın, "millet" biçiminde örgütlenmiş dini yapılanmalar, özellikle kendi denetimleri altında anadilleriyle sürdürdükleri eğitime bağlı olarak, etnik kimliklerini koruyor ve daha da geliştiriyorlardı.

Emperyalist güçler de, özellikle Anadolu'nun dört bir yanında açtıkları okullar ve sağlık kuruluşları aracılığıyla Osmanlı halkının bir millet oluşturmasını önleyecek biçimde etnik kimliğin korunmasına ve bir bölücülük unsuru olarak kullanılmasına çaba gösteriyordu.

Yunanistan'ın Osmanlı Devleti aleyhinde genişleme çabaları Osmanlı Rum işçileri arasında, Ermenistan kurma girişimleri de Osmanlı Ermeni işçileri arasında etnik aidiyetin sınıf aidiyetinin çok önüne geçmesine neden oluyordu.

Ermeniler, Osmanlı Devleti'nin hiçbir bölgesinde çoğunluk oluşturmamakla birlikte, Erzurum, Bitlis, Harput, Diyarbakır ve Harran'da nüfusun yüzde 39'una ulaşıyordu. Ermeni milliyetçi hareketi özellikle 1877/78 Osmanlı-Rus savaşından sonra gelişti.

Doğu Anadolu'da II. Abdülhamit tarafından Kürt aşiretlerinden oluşturulan Hamidiye alayları ile yörede yaşayan Ermeniler arasında önemli sorunlar yaşandı.

Emperyalistlerin tahrik, teşvik ve desteğiyle geliştirilen etnik hareketler, önceleri terör eylemleri uygulayarak emperyalist güçlerin Osmanlı'ya saldırmasını meşrulaştırmaya çalıştılar. Ancak bu terör eylemleri istenen sonucu yaratamadı.

Terör eylemleri bir süre sonra halk arasında çatışmalara evrildi.

1895 yılında ise İstanbul'da büyük olaylar oldu. 30 Eylül 1895 günü İstanbul'da büyük bir gösteri düzenleyen Ermenilerin, uyarılara karşın eylemlerini sürdürmesi ve olayların güvenlik güçleri tarafından engellenmemesi "Müslüman halkın, Ermenilere karşı harekete geçmesine sebep oldu. Bu suretle İstanbul üç gün kadar anarşi içinde kaldı ve iki taraftan da kan döküldü. İstanbul olaylarının Anadolu'da da tepkileri görüldü. Trabzon, Tekirdağ ve İzmit'te Ermenilerle çatışmalar meydana geldi."

Gerek Ermeni milliyetçilerinin hareketi, gerek II. Abdülhamit'in "böl-çarpıştır-yönet" politikası, etnik aidiyetin sınıf kimliği ve aidiyetinin önüne geçmesinde belirleyici oldu.

Etnik temelli çatışmalar Osmanlı'nın son dönemlerinde katliam boyutunu aldı. Örneğin, 16 Nisan 1909'da Adana bölgesindeki çarpışmalarda Ermeniler 1850 Müslümanı, Müslümanlar da 17 bin Ermeniye öldürdü. Emperyalistlerin teşvikine kanan Ermenilerin saldırganlığı, kitlesel tepkilere yol açtı.

Halkın bölünmesi Osmanlı işçi sınıfının da bölünmesine ve saflaşmasına yol açtı.

Osmanlı işçi sınıfında bu dönemdeki katmanlaşma, ulus ve etnisite ile yakından bağlantılıydı ve katmanlar arasındaki çelişkiler hem işyerlerindeki konum farklılıklarının, hem de bu dönemde keskinleşen ulusal ve etnik zıtlıkların sonucuydu.

Ermeniler ve Rumlar, emperyalistlerin piyonu olmanın bedelini pahalı ödediler. Onbinlerce Ermeni ve Rum hayatını kaybetti. Ermenilerin 1915 yılındaki tehciri ve Rumların önce 1922 yılında Yunan ordusunun arkasından topraklarından koparak kaçmaları ve 1924 yılında mübadele ile Anadolu'dan ayrılmaları bu bedelin ne kadar ağır olduğunu göstermektedir.

Bu bedel ödenirken, onları kullanan emperyalistler, Ermeni ve Rumların yanında değildi. Ermeniler ve Rumlar emperyalistlerce kullanılıp atıldı.